

amb una mica més el Principat de Catalunya: nou sacrifici de Catalonia. Sota Carles II perd la Franche Comté, Valenciennes, Cambray, Ipres, Saint-Omer: la Flandes actualment francesa.

Peró el temperament dominador de la raça castellana és constitucional, doncs incambiable. No aprén mai en les pàgines de l' història. Quixot eternal, vol conquerir i dominar el món per la violència, sense adonar-se mai de la debilitat de les seves forces i de la fortesa dels seus enemics.

Després de la terrible guerra dita de successió a la corona d' Espanya, i més ben nomenada guerra per l' hegemonia a Europa, a America i a la India, resta esquarterat l' imperi castellà, deixant a les urpes del lleó britànic, Gibraltar, Menorca, i, lo que és pitjor, grans avantatges comercials i colonials.

Catalonia es de moment la més sacrificada a Utrecht. Les nacions congregades, vencedores i vençudes, heuen part en el butí *. Catalonia no es tinguda com a nació: sucumbeix, am tot i son heroïsme, davant les forces concertades de la França i de l' Espanya. El seu vigor nacional, debilitat per dos segles de decadència econòmica, no pot conservar el regim polític tradicional, que ja no és sinó un marc sense pintura; la pintura no existeix, el marc és inútil, fa nosa. L' estat Català passa a ésser una província espanyola. Catalonia es resigna.

Mig guarides les ferides de la guerra, apareix el decret de 16 d' Octubre de 1765. Carles III hi diu: « Tot espanyol pot anar a les Indies. » Els Catalans ja son espanyols. An ells s' obre per primer cop l' Atlàntich. Les naus catalanes salpen dels nostres ports cap a America. Reneix el comerç, reneix l' indústria. Torua a ésser activa la vida de la nació. Comença la renaixença econòmica, comença la renaixença nacional.

* Pels tractats d' Utrecht l' Espanya cedeix: a la Prussia la Gúeldres espanyola i el país ds Kienskanbec; al duc de Savoia, la Sicília; a l' Austria, la Sardènyia, el reialme de Nàpols, el Milanes, els Països Baixos espanyols (Flandes, Brabant, Hainaut, ducat de Luxemburg.)

I ve la gran Revolució francesa, forta sotragada en tot l' organisme europeu. I ve Napoleon, el gran propagador militar d' aquella, a amparar-se del govern d' Espanya; i les províncies, desfet el lligam governamental espanyol, lliurades a sí mateixes, recobren de fet la llur personalitat política, i no volen ésser franceses i fan la guerra. D' aquella crisi política Catalonia surt transfigurada, emperó dividida. Els francesos parteixen vençuts, emperó deixen en la nostra terra, com poma de discòrdia, poma venturosa, l' idea de llibertat. Per ella s' batan catalans am catalans, els uns volen la llibertat nova, els altres la tradicional, tots inconscientment volent la llibertat de Catalonia. Ni ls uns ni ls altres triomfen, emperó la llibertat de Catalonia avança. En l' entremitg, i sobre tot en els períodes de pau, creix la vida econòmica nacional, i la artística, i la literària, i la científica, anant-se integrant en la nació. Catalonia ja menja. Comença a poder mantenir els seus literats, els seus artistes, els seus homes de ciència. I quina s'et d' aprendre i d' imitar se desperta! Vol coneixer la seva història nacional, l' art i la literatura antigues; però també vol viure la vida moderna. I quin tip d' estudiar l' art i la literatura contemporànies dels pobles europeus! I introduhint i assimilant-se elements i formes, metodes i procediments d' afóra, va desintegrant-ne de sí mateixa d' incompatibles amb el seu ésser nacional. Am ço que aprén del Nort i de l' Est se treu d' assobre ço que li ve de l' Oest: la tramontana i el llevant netejan ço que ha portat el ponent. I l' esprit de Catalonia s' va revelant.

La lluita am la nació occidental té lloc sobre tot en l' esfera econòmica. Emperó ara hi porta l' avantatge. La renaixença del Mediterrà es forta i ràpida. L' aplicació del vapor a la locomoció l' afavoreix força. L' imperi turc va decaient. Els francesos prenen Alger i s' hi estableixen, destruint el principal fogar de pirateria. Hellas i les nacionalitats balcàniques resurdeixen, afeblint en Europa la poixança turca. La França s' fa seva Tunís, l' Inglaterra l' Egipte. Entremitg trenca la França l' istme de Suez: l' obra de Lesseps fa inútil l' obra de Gama. El Mediterrà torna a ésser el camí més curt pera el comerç